

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om upphandlingsförfarandet

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om upphandlingsförfarandet (RP 108/2016 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för utlåtande till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- äldre regeringssekreterare Jukka Ränkimies, jord- och skogsbruksministeriet
- överinspektör Tarja Sinivuori-Boldt, arbets- och näringsministeriet
- äldre regeringssekreterare Markus Ukkola, arbets- och näringsministeriet
- biträdande direktör Arttu Juuti, Konkurrens- och konsumentverket
- tf stadssekreterare Tuomo Sallinen, Kiuruvesi stad
- chefsjurist Katariina Huikko, Finlands Kommunförbund
- specialsakkunnig Minna Salminen, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL
- verksamhetsledare Mirja Hellstedt, Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry
- matkulturombud Anni-Mari Syväniemi, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verksamhetsledare Tiina Lampisjärvi, Föreningen Matinformation rf
- juridisk chef Anneli Tiainen, Finlands Vattenverksförening rf
- chef för konkurrensfrågor Satu Grekin, Företagarna i Finland rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- EkoCentria
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf
- Miljöindustrin och -tjänster YTP rf
- Avfallsverksföreningen
- Företagarna i Finland rf (tillsammans med Finlands näringsliv EK)

Inget yttrande av

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

- Livsmedelsindustriförbundet rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Utskottet noterar att syftet med propositionen är att nationellt genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU om offentlig upphandling, parlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU om upphandling inom försörjningssektorerna samt parlamentets och rådets direktiv 2014/23/EU om tilldelning av koncessioner. Avsikten är att i enlighet med upphandlingsdirektivens målsättning modernisera, förenkla och öka flexibiliteten i den rättsliga ramen för offentlig upphandling. Ett ytterligare syfte är att förbättra upphandlingskvaliteten, effektivisera beaktandet av miljöaspekter och sociala aspekter, främja små och medelstora företags möjligheter att delta i anbudsfordaranden samt fästa uppmärksamhet vid ändamålsenliga tillvägagångssätt, såsom bekämpning av grå ekonomi och korruption. Samtidigt vill man främja innovationer och i större utsträckning beakta innovativa lösningar vid offentlig upphandling.

Utskottet ställer sig bakom de uttalade syftena och uppmärksammar särskilt att de nya bestämmelserna förväntas leda till större betoning på kvalitet i offentliga upphandlingar, vilket i förlängningen gynnar användningen av inhemska livsmedel, närproducerad mat och ekoprodukter i det offentliga kosthålllet. Utskottet betonar också att där EU-direktivet om offentlig upphandling tillåter nationellt handlingsutrymme eller flexibilitet ska man undvika onödig inhemsk reglering. Det är viktigt att byråkratiska bestämmelser slopas och att man låter bli att införa nya.

Upphandlingsförfarandet och kvalitetskriterierna

Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att i högre grad än tidigare kunna ställa upp miljö-, sociala och andra kvalitetskriterier för upphandlingar. I motiven till 2 § i lagen om offentlig upphandling och koncession (upphandlingslagen) sägs det att offentliga samfund i samband med offentlig upphandling på flera sätt kan främja sina målsättningar med anknytning till miljöskydd och socialt ansvar. I det föreslagna 2 mom. rekommenderas det att de upphandlande enheterna fäster vikt vid de sätt på vilka miljöaspekter och sociala aspekter kan beaktas i samband med upphandlingsförfarandet. I lagen ställs det dock inga krav på att dessa aspekter ska beaktas, vilket innebär att saken i princip hör till de upphandlande enheternas prövningsrätt. I propositionsmotiven konstateras att statsrådet har fattat ett principbeslut om hållbar offentlig upphandling. Utskottet påpekar att statsrådet utöver de principbeslut som nämns i propositionsmotiven har fattat följande för sammanhanget relevanta principbeslut: programmet för utveckling av ekobranschen, programmet för närmat samt principbeslutet om kriterierna för offentlig upphandling av livsmedels- och måltidstjänster (naturvänlig odlingssed, produktionsförhållanden som tar hänsyn till djurens välbefinnande och livsmedelssäkerheten). Dessa beslut måste oundgängligen beaktas i den offentliga upphandlingen.

De kvalitetskriterier som ställs på föremålet för upphandlingen måste också gälla produktionsmetoderna. De upphandlande enheterna ska således kunna kräva miljövänliga produktionsmetoder som tar hänsyn till djurens välbefinnande såsom ekologisk odling i samband med livsmedelspro-

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

duktion och krav på användning av förnybara energikällor vid elproduktion. Sociala aspekter och även miljöaspekter kan också beaktas på andra sätt i beskrivningen av föremålet för upphandlingen. Vid upphandling av exempelvis livsmedel ska det vara möjligt att kräva att kött kommer från gårdar med en saklig behandling av djur och med iakttagande av djurskyddslagstiftningen, det vill säga att det antibiotika inte missbrukas i produktionen eller att hormoner för effektivare produktion inte används. Också de anställdas rättigheter ska respekteras. Propositionen innehåller dock inga mer detaljerade kvalitetskrav. Utskottet anser därför att det är mycket viktigt att det tas fram material som hjälper de upphandlande enheterna att ställa krav av denna art. Rådet för kommunal upphandling bör distribuera lämpliga guider i ämnet (jfr. handboken Lähis).

Av en utredning till utskottet framgår det att enbart hänvisningar till kvalitetsstandarder och märken också kan användas i upphandlingsförfarandet, förutsatt att de kan verifieras på ett objektivt sätt. Här handlar det om märken som anger miljömedvetenhet och ansvar (Solmärket, Rättvis handel m.fl.) men också det nationella kvalitetssystemet Kvalitetsansvar för finländskt svinkött. Utskottet menar att tillfället nu är lämpligt för att initiera ett nationellt kvalitetssystem för hela produktionskedjan och för olika produktionsinriktningar som skulle verifieras av en tredje part. Ett kvalitetskriterium kunde vara spårbarhet över hela livsmedelskedjan ända från primärproduktionen. Ett verifierat kvalitetssystem med en lätt och klar administration skulle också lägga grunden för ett egetärke som ett sådant kvalitetskriterium som avses i lagen. På så sätt kunder de inhemska livsmedlens ställning klart förbättras i upphandlingar för det offentliga kosthålllet.

En färsk undersökning visar att 92 procent av de kommunala påverkarna anser att graden av inhemskt ursprung i produkter och tjänster borde spela en större roll vid upphandlingar och 53 procent anser att alltför stor vikt fäst vid priset (Aula Research och Förbundet för finländskt arbete 2016). Beslutsfattarna är emellertid inte tillräckligt medvetna om att det går att gynna kvalitet när riktlinjer för upphandlingar läggs fast. Det finns alltså alla möjligheter att satsa på finländska produkter, såsom livsmedel. Med hänvisning till propositionsmotiven betonar utskottet betydelsen av kommunstrategier som redskap för att utveckla livskraften på ett område. Beslutsfattarna bör uttryckligen på strateginivå göra effektiva insatser för en hög kvalitet i livsmedelsupphandlingar och direkt besluta att kvalitetsaspekter, och därmed lokala livsmedel och tjänster, ska framhållas.

Utskottet understryker också att förslagen till 65 och 66 § om marknadsundersökning och anbudsökandes och anbudsgivares deltagande i förberedelserna av upphandlingen stödjer de kommunala upphandlingsprocesserna. Utifrån en dialog med de lokala företagen om föremålet för en upphandling, produkter, anbudsfrågan o.s.v. kan kvalitetskriterierna läggas på en allt mer detaljerad nivå. Eftersom såväl marknadsundersökningar som samarbete med anbudsgivare klart skrivits in i lagen fungerar den som ett incitament för de upphandlande enheterna att utnyttja dialogmöjligheten i förberedelserna. En anbudsfrågan som gäller närmast kräver exceptionell noggrannhet och samverkan mellan parterna är därför ett viktigt element i en lyckad upphandling.

I en utredning till utskottet sägs det att bestämmelserna i 71 och 104 § om beskrivning av föremålet för upphandlingen samt om anbudsfrågan och anbud tillstyrker den upphandlande enhetens rätt att närmare definiera föremålet. Kommunerna kan därmed upphandla närproducerade livsmedel och de kan exempelvis kräva att andelen gädda i en fiskprodukt ska uppgå till 100 procent eller att bröd inte får vara äldre än fyra timmar.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

Uppdelning av upphandlingar

Utskottet har informerats om att det årligen upphandlas livsmedel för 350 miljoner euro inom ramen för det offentliga kosthålllet. Tullstatistik visar att livsmedelsimporten till Finland ständigt ökar. Det offentliga kosthålllet måste öka andelen mat som tillreds av inhemska livsmedel och samtidigt bör små och medelstora företag få bättre möjligheter att erbjuda sina produkter, t.ex. säsongprodukter, till kök med roterande menyer, vilket på sätt och viss skulle ske med åsidosättande av omfattande och långvariga upphandlingskontrakt och direktupphandling från partihandeln. Det här skulle ge små och medelstora företag bättre möjligheter till innovationer när de tillsammans med kosthållens kunde planera lämpliga produkter. Enligt utskottet är det viktigt att det i lagtexten (2 § 3 mom. i upphandlingslagen) explicit sägs att upphandlingar om möjligt ska ordnas så att små och medelstora företag och andra sammanslutningar är likvärdiga med andra anbudsgivare då de deltar i anbudsproceduren. I 75 § 1 mom. föreskrivs det att en upphandlande enhet kan dela in en upphandling i separata delar. Om den upphandlande enheten inte delar in upphandlingen i delar, ska den ange skälen till detta. Besvär får inte anföras över ett beslut att inte dela in en upphandling (146 § 2 mom. 3 punkten). Det här är enligt utskottet ett missförhållande.

I en utredning till utskottet påpekas det att EU-bestämmelserna ger medlemsstaterna möjlighet att själva bestämma om upphandlingar får delas in i separata delar. Av det ovanstående framgår att man inte gått in för denna lösning i propositionen. Utskottet förutsätter därför att konsekvenserna av lagstiftningen följs upp på denna punkt och att det görs en bedömning av hur reformen har förbättrat små och medelstora företags möjligheter till framgångar i upphandlingar. Om det visar sig att reformen inte har haft sådana effekter måste lagen ändras så att indelning i separata delar av upphandlingar blir obligatoriskt. Utskottet har fått veta att de upphandlande enheterna redan under en längre tid har blivit allt större och att utvecklingen ser ut att gå åt det hållet. Allt större enheter leder lätt till allt större upphandlingar. Om volymerna ökar kan det i värsta fall försämra små och medelstora företags möjligheter att delta. Med tanke på landets ekonomi och sysselsättning är det absolut nödvändigt att små och medelstora företag kan hävda sig i upphandlingarna med produkter och tjänster av hög kvalitet. Detta måste beaktas också när de säkerheter som krävs i upphandlingsproceduren bestäms.

Det är särskilt viktigt att ha fungerande elektroniska förfaranden. Det är oundvikligt att upphandlingarna allt oftare kommer att genomföras på elektronisk väg och att man i framtiden inte tar emot anbud i pappersform. Eftersom målet enligt utskottet bör vara att upphandlingarna fungerar också för små och medelstora företag är det mycket viktigt att systemen inte blir för svåra och komplicerade och att de inte medför extra kostnader för anbudsgivarna. En nyhet i den föreslagna lagstiftningen är de elektroniska kataloger som nämns i 53 §. Det är viktigt att de system som byggs upp underlättar för de upphandlande enheterna att hantera upphandlingar som delats in i separata delar. Datateknik och datasystem får inte bli ett hinder för indelning.

Tekniska lösningar måste nyttiggöras på ett sådant sätt att företagen inte blir tvungna att separat skaffa nya dokument för varje upphandling för att sedan skicka dem till de upphandlande enheterna. Också detta talar för att datasystemen måste vara enkla och funktionella. Det får inte uppkomma en situation där lagstiftningen skapar möjligheter för små och medelstora företag som ändå inte kan utnyttjas eftersom tekniken inte är anpassad eller har blivit för komplicerad. För de som erbjuder närodlade livsmedel skulle det vara en positiv utveckling om kommunerna införde

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

ett elektroniskt upphandlingssystem där kommunerna kunde ge leverantörerna anvisningar för hur anbudsfrågan ska besvaras korrekt. I praktiken kunde kommunerna genom systemet ”styra” leverantörerna exempelvis så att de uppfyller alla de krav som ställs i anbudsfrågan. Om kraven inte uppfylls kan leverantörerna inte heller lämna anbud. Ett elektroniskt upphandlingssystem skulle också effektivisera handläggningen av anbuden i kommunerna.

Utskottet påpekar att anvisningarna måste vara så klara och entydiga som möjligt när flera juridiska aktörer, såsom föreningar och landsomfattande organisationer, samverkar i en upphandling. Det finns fall där föreningar bland annat för att spara pengar genomför gemensamma upphandlingar som överstiger det nationella tröskelvärdet. De kan få offentlig finansiering från samma eller olika organisationer. Det kan också finnas annan än offentlig finansiering. Det är viktigt att upphandlingslagstiftningen är klar och entydig i fråga om upphandlingsbehovet och förfarandet också när en upphandling av exempelvis IT-tjänster och kostnaderna för upphandlingen delas mellan flera juridiskt självständiga aktörer.

Nationella upphandlingar

I propositionen föreslås det att förfarandereglerna vid upphandlingar som underskrider EU-tröskelvärdet lindras och att det nationella tröskelvärdet höjs till 60 000 euro exempelvis i fråga om produkter och tjänster. De höjda nationella tröskelvärdena lättar på den administrativa bördan för både de upphandlande enheterna och de företag som deltar i offentlig upphandling, eftersom upphandling som förflyttas utanför upphandlingslagens tillämpningsområde kan genomföras som små anskaffningar enligt ett enklare upphandlingsförfarande. Utskottet uppmärksammar att den föreslagna bestämmelsen om nationell upphandling (100 §) leder till ändringar i det förfarande som råder enligt den gällande lagen. Lagen medger att den upphandlande enheten avgör vilken typ av förfarande den vill använda för upphandlingen. Enheten kan använda ett liknande förfarande som vid upphandlingar som överskrider tröskelvärdet eller alternativt nationella förfaranden enligt den gällande lagen. Enheten kan också skapa nya förfaranden. Den upphandlande enheten ska dock bemöta deltagare i upphandlingsförfaranden och andra leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt och förfara öppet och med beaktande av proportionalitetskraven.

Utskottet slår fast att höjningen av det nationella tröskelvärdet till 60 000 euro är positivt också med tanke på upphandling av närproducerade livsmedel. Men kommunernas upphandlingsstrategier och anvisningar för små upphandlingar måste hållas uppdaterade. Lagändringen lyfter fram betydelsen av små upphandlingar och ger de upphandlande enheterna möjlighet till flexibla processer.

Utskottet påpekar emellertid att de nationella tröskelvärdena är särskilt problematiska när det gäller nödvändig service och det inte finns något nämnvärt utbud. I synnerhet vid upphandling av vattentjänster för avloppshantering rör det sig om funktioner som har betydande samhällsliga konsekvenser. Mängden och arten av spillvatten som kommer in till reningsverken kan tidvis variera kraftigt och ge upphov till problemsituationer som måste lösas snabbt och ibland till höga kostnader. Ett verk måste alltid ta emot och behandla inkommande spillvatten. Det föreslås i propositionen att vattentjänstverk som enbart behandlar spillvatten inte längre ska omfattas av försörjningslagen.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

Upphandlingar som överstiger tröskelvärdet måste dock konkurrensutsättas och direktupphandling skulle komma i fråga bara i exceptionella fall. Ju lägre tröskelvärden desto oftare blir vattentjänstverken tvungna att åberopa de undantag som nämns i 40 § 2 mom. 4 punkten trots att de inte är avsedda att användas allmänt. Utskottet anser att det vore lämpligare att behandlingen av spillvatten också framöver skulle hänföras till försörjningslagens tillämpningsområde, också när verksamheten sköts av en aktör som inte sköter leverans och behandling av hushållsvatten. Om detta inte är möjligt på grund av direktivet bör upphandlingslagen kompletteras med en bestämmelse som säger att på hantering av spillvatten ska enbart EU-tröskelvärdet tillämpas.

Enligt uppgift till utskottet utreder man som bäst hur upphandlingslagstiftningen och avfallslagen ska samordnas på bästa sätt. Avfallshanteringen är en basal samhällsuppgift och den är viktig också på glesbygden.

Bestämmelserna om anknutna enheter

I 15 § 1 mom. i förslaget till upphandlingslag föreskrivs det att anknutna enheter inte få sälja till utomstående för mer än 500 000 euro eller fem procent av affärsverksamheten. Om den upphandlande enheten har publicerat en öppenhetsannons om en planerad försäljning och det inte med stöd av den anses finnas verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor och som motsvarar enhetens affärsverksamhet går gränsen vid tio procent. När försäljningen till utomstående understiger 100 000 euro per år tillämpas dessa begränsningar inte alls (3 mom.).

Utskottet konstaterar att det i praktiken skulle vara väldigt svårt att övervaka och kontrollera små överskridningar av strikt definierade begränsningar i procent av försäljningen till utomstående. Samma gäller den föreslagna gränsen uttryckt i euro. En av avsikterna med försäljning till utomstående är att jämna ut tillfällig överproduktion, utveckla den kommunala servicen utifrån erfarenheter från den privata marknaden och att erbjuda tjänster när det inte finns en fungerande marknad eller ingen marknad alls. Verksamheterna har dock ofta ett från samhällets synpunkt godtagbart så kallat allmännyttigt syfte. Utskottet understryker att ingen aktör får uppnå en monopolställning som leder till att kundavgifterna stiger. I detta sammanhang fäster utskottet särskild uppmärksamhet vid glesbygden där i synnerhet marknaden för avfallshantering och hälsovård är liten. Eftersom den föreslagna lagen är en ramlag, föreslår utskottet att det i ett uttalande i ekonomiutskottets betänkande ska förutsättas att regleringen av upphandlingen av social- och hälsovårdstjänster och avfallshanteringstjänster preciseras genom speciallagstiftning där det som sägs ovan beaktas.

Enligt propositionen kunde procentandelen vara större, dvs. tio procent, om den upphandlande enheten har publicerat en öppenhetsannons. Den högre procentandelen skulle gälla om det inte anses finnas verksamhet som bedrivs på marknadsvillkor och som motsvarar enhetens affärsverksamhet. I en utredning till utskottet påpekas det att det är den upphandlande enheten som åläggs skyldighet att publicera en öppenhetsannons trots att annonsen berör en separat juridisk persons verksamhet där den upphandlande enheten har bestämmande inflytande. Skyldigheten att publicera en öppenhetsannons borde emellertid åvila den anknutna enheten. Utskottet understryker dessutom att det är svårt att definiera vad som avses med motsvarande verksamhet på marknaden.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

En så pass betydande begränsning av försäljning från den anknutna enheten till en utomstående skulle ha relevans i synnerhet för den kommunala avfallshanteringen men också mer allmänt för social- och hälsovården. Begränsningen skulle likaså beröra många andra kommunala stödtjänstföretag (kommunikations- och ekonomiförvaltning, underhåll, kosthåll, renhållnings- och textilservice). På många orter är kommunen en viktig aktör som tryggar tillgången på service. De företag som producerar tjänster för kommunerna betjänar dessutom i begränsad utsträckning också invånarna och företagen på området. Dessutom producerar de tjänster för föreningar, församlingar och stiftelser. Utan de kommunala aktörerna skulle tjänsterna inte vara tillgängliga överallt eller så skulle utbudet begränsas till en enda kommersiell aktör utan annan konkurrens. Det bör dessutom påpekas att kommunallagens 128 § redan begränsar de kommunala anknutna enheternas försäljning. Enligt kommunallagen ska en anknuten enhet prissätta sina produkter på marknadsmässiga grunder.

Sammantaget anser utskottet att den föreslagna regleringen av anknutna enheter äventyrar utbudet av kommunal service samtidigt som den är mångfacetterad och komplicerad att tillämpa. Utskottet anser det därför nödvändigt att gränserna för försäljning till utomstående bestäms så att *servicenivån tryggas* och att bestämmelserna förtydligas.

Tillsyn över upphandlingar samt rådgivning

I propositionen föreslås det att Konkurrens- och konsumentverket (KKV) ska vara den myndighet som utövar tillsyn över upphandlingar. Vem som helst ska rentav anonymt kunna framställa en begäran om åtgärder till KKV om vilken upphandling som helst och myndigheten ska vara skyldig att göra utredningar med anledning av detta även om resultatet blir att den upphandlande enheten har handlat korrekt. Den ökade tillsynen ökar också de upphandlande enheternas administrativa börda. KKV föreslås kunna ge anmärkningar eller driva ärenden mot en upphandlande enhet i marknadsdomstolen. KKV skulle också kunna utreda ärenden på eget initiativ.

I propositionen föreslås ökad tillsyn och betydande tilläggsresurser för ändamålet. Men det finns också skäl att samtidigt se över de resurser som reserverats för rådgivning. Vikten av rådgivning och styrning är särskilt tydlig för små och medelstora aktörer. De ska ha likvärdiga möjligheter att delta i upphandlingarna.

Utskottet ser också att arbets- och näringsministeriets och Kommunförbundets gemensamma rådgivningsenhet för offentlig upphandling numera är en viktig informationskälla för de som genomför upphandlingar i praktiken, eftersom upphandlingslagstiftningen är så detaljerad och betydelsen av rättspraxis för tolkning av lagstiftningen är stor. Det är synnerligen viktigt att bevara rådgivningsenheten. Såväl rådgivningsenhetens webbinformation som det att en tjänsteman som ansvarar för en upphandling kan diskutera eventuella tolkningsproblem med en expert är viktigt. Justitieministeriet bör bidra till att det i datanätet också finns närmare råd för hur offentlighetslagen ska tillämpas i upphandlingar. Utskottet konstaterar vidare att det behövs ytterligare praktisk rådgivning för att snabba upp genomförandet av de principbeslut som nämnts ovan och i synnerhet i fråga om offentliga upphandlingar av livsmedel och måltidsservice. Upphandlingslagen förpliktar de upphandlande enheterna att agera i enlighet med lag. Ett felaktigt förfarande kan resultera i betydande sanktioner. Rejåla satsningar måste därför göras på att förbättra enheternas kompetens och de allmänna råden till dem.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

Med hänvisning till det som sägs ovan och för att den nya upphandlingslagens mål ska nås så snabbt som möjligt och problem under övergångstiden undvikas, konstaterar utskottet att utbudet av rådgivning med anledning av upphandlingslagen måste breddas. Däremot anser utskottet att det varken av propositionen eller utredning till utskottet har framkommit något behov att öka tillsynen eller de resurser som läggs på tillsynen. I stället för att påtagligt öka tillsynen över de upphandlande enheterna borde aktörernas förutsättningar att verka förbättras. Resurserna för rådgivning i detta syfte måste därför ökas märkbart.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 25.11.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Jari Leppä cent
vice ordförande Reijo Hongisto saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Lasse Hautala cent
medlem Anne Kalmari cent
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Susanna Koski saml
medlem Mats Nylund sv
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Harry Wallin sd
medlem Eerikki Viljanen cent
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

Avvikande mening

Avvikande mening

Motivering

I regeringens proposition med förslag till översyn av upphandlingslagstiftningen uppställs det anmärkningsvärt strikta gränser för anknutna enheters försäljning till utomstående. I EU:s upphandlingsdirektiv är gränsen 20 procent av omsättningen. Direktivet saknar också helt i euro uttryckta begränsningar.

Regeringen däremot föreslår att 5 procent av affärsverksamheten eller högst 500 000 euro ska vara en absolut övre gräns för försäljning till utomstående. Gränserna är mycket hårt dragna och därför finns det en hel del bestämmelser om undantag i lagen, som kan tänkas vara svåra att tillämpa i praktiken.

För många in-houseenheter är försäljning till utomstående ett sätt att jämna ut överproduktion och undvika svinn. Sådan försäljning kan vara lämplig och nyttig för kommuninvånarna och det lokala näringslivet exempelvis när privata tjänster till ett vettigt pris inte står att få eftersom den lokala efterfrågan är så liten. De gränser som föreslås i propositionen skulle leda till betydande problem i synnerhet för de kommunala avfallsbolag som av ändamålsenlighetsskäl för närvarande ofta sköter ortens företags avfallshantering. De största avfallsbolagens omsättning är ändå så stor att en absolut gräns på 500 000 euro bara utgör cirka en procent av omsättningen.

Andra exempel på potentiella problem är sjukvårdsdistrikten som säljer laboratorietjänster till små lokala läkarstationer eller företag som svarar för de kommunala inrättningarnas måltidsservice och samtidigt levererar matportioner exempelvis till församlingarnas personalmatsalar eller säljer mat till personer som besöker stadshuset.

Det finns inte några skäl att försämra de upphandlande enheternas möjligheter att organisera sina anknutande enheters verksamhet på ett rationellt sätt. Lagen måste stiftas så att den motsvarar EU:s upphandlingsdirektiv, och det finns orsak att ändra propositionen så att som en anknuten enhet betraktas en enhet som bedriver högst 20 procent av sin affärsverksamhet tillsammans med andra aktörer än de upphandlande enheter som utövar ett bestämmande inflytande över den. Kommunerna och andra upphandlande enheter kan exempelvis i kommunala upphandlingsinstruktioner eller koncerndirektiv besluta om striktare begränsning för in-houseverksamhet, om det är motiverat med hänsyn till lokala förhållanden. Det finns emellertid ingen anledning att begränsa verksamheten mer än direktivet kräver.

Avvikande mening

Vi anser

att ekonomiutskottet bör beakta det som sägs ovan.

Utlåtande JsUU 18/2016 rd

Helsingfors 25.11.2016

Harry Wallin sd
Tytti Tuppurainen sd
Johanna Karimäki gröna